

Předmět: Latina

Charakteristika vyučovacího předmětu: Latina rozvíjí jazykové a logické myšlení žáků a vede je k pochopení systémové povahy jazyka. Soustavná konfrontace s mateřským jazykem všestranně rozvíjí jazykové kompetence žáků a tříbí jejich vyjadřovací schopnosti. Srovnávání s živými jazyky vede žáky k pochopení gramatických a slovtvorných jevů a vytváří předpoklady pro samostatné celoživotní studium cizích jazyků. Latina přispívá k hlubšímu pochopení evropského kulturního dědictví a jeho respektování; rovněž pozitivně působí na utváření studijních návyků i morálně volných vlastností žáků.

Obsahové vymezení: V předmětu Latina se realizuje obsah vzdělávacího oboru latinský jazyk RVP GV (dle původního návrhu); současně se realizují tematické okruhy průřezových témat *Výchova k myšlení v evropských souvislostech* a *Multikulturní výchova*.

- *Zvuková a grafická stránka jazyka* (písmo a latinská abeceda; výslovnost, přízvuk).
- *Jmenná flexe* (substantiva 1. – 5. deklinace, adjektiva 1. a 2. deklinace, adj. 3. deklinace; zájmena osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací a vztažná; číslovky základní a řadové).
- *Základy lingvistické terminologie* (terminologie jmenná a slovesná, rozdíly oproti češtině a dalším jazykům (průběžně)).
- *Slovesná flexe* (přezentní systém sloves 1. – 4. konjugace; perfektní a supinový systém sloves 1. – 4. konjugace; nepravidelná slovesa *esse, īre* a jejich složeniny, slovesa *ferre, velle, nolle*; deponentia, participia (s důrazem na PPA a PPP)).
- *Větná syntax* (věta jednoduchá, její druhy a fce (VV indikativní, VV konjunktivní; rozkaz a zákaz); latinské souvětí: věty podmínkové, věty účelové a snahové, příp. cum historicum; vazba akuzativu s infinitivem, vazba nominativu s infinitivem; ablativ absolutní).
- *Pádová syntax* (ablativ časový, abl. srovnávací, abl. vlastnosti, abl. ceny; genitiv partitivní, gen. objektový a subjektový, gen. vlastnosti; dativ přivlastňovací, dativ prospěchu a neprospěchu).
- *Úvod do latinské slovtvorby* (nejčastější odvozovací prefixy a sufixy sloves, substantiv, adjektiv; vztahy ve slovní zásobě; etymologie latinských výrazů s ohledem na české a anglické lexikum).
- *Kulturní reálie související s latinou* (okřídlená rčení a výroky („živá slova“); základní přehled řecké a římské mythologie; antika jako součást kulturního dědictví Evropy (umění, architektura); vybrané osobnosti ve vývoji římské literatury a jejich díla).
- *Historické reálie související s latinou* (každodennost“ v životě Římanů (římský dům, stolování, páni a otroci, oděv, geografie ad.), vybrané momenty z dějin římského starověku, jejich klíčové postavy).

Časové a organizační vymezení: Předmět Latina je do nového učebního plánu zařazen v 1. a 2. ročníku tříd s humanitním zaměřením. Ve 3. a 4. ročníku jsou žákům nabídnuty volitelné předměty (Seminář klasické latiny pro 3. a pro 4. ročník, Seminář odborné/medicínské latiny).

Předmět latina souvisí se vzdělávacími oblastmi Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost.

Výchovné a vzdělávací strategie:*Kompetence k učení:*

- učitel vede žáky k pravidelnému studiu slovní zásoby a gramatických jevů
- učitel vede žáky k chápání systémové povahy jazyka i k chápání podstaty jednotlivých slovotvorných a gramatických jevů
- učitel vede žáky k samostatné práci se slovníkem a odbornou literaturou
- učitel se snaží vést žáky k samostatnému studiu jazyka rozšiřováním slovní zásoby a překlady textů

Kompetence k řešení problémů:

- učitel vede žáky k analýze textu
- učitel vede žáky k hledání různých výrazových prostředků při překladu textu a zvažování jejich přiměřenosti
- učitel vede žáky k uplatňování analogie při studiu jazyků

Kompetence komunikativní:

- učitel žáky vede ke správnému užívání odborných názvů
- učitel žáky vede k přesnosti ve vyjadřování
- učitel žáky vede k rozlišování stylových prostředků
- učitel žáky vede k vlastnímu hodnocení vyjadřovacích schopností a ke kultivovanému projevu

Kompetence sociální a personální:

- učitel žáky vede ke spolupráci
- učitel vytváří podmínky pro rozvoj sociálního citění žáků

Kompetence občanské:

- učitel vede žáky k rozlišování obecných a individuálních zájmů
- učitel vede žáky k respektování názorů a zájmů druhých, snaží se rozvíjet politické myšlení žáků

Kompetence k podnikavosti:

- učitel motivuje a vede žáky k zapojení do předmětových olympiád; průběžně je vede k soutěživosti a porovnávání výkonů

Kompetence digitální:

- učitel vede žáky k rozvoji digitálních dovedností, k ovládnutí potřebné sady digit. zařízení, aplikací a služeb, (vy)užívání AI
- učitel vede žáky k vyrovnávání se s proměnlivostí digitálních technologií a k posuzování toho, jak jejich vývoj ovlivňuje život jedince i společnosti, ke zvažování jejich rizik a přínosů

Zabezpečení výuky žáků se speciálními potřebami:

- žáci se speciálními potřebami jsou integrováni do běžných tříd a ve spolupráci s PPP škola vytvoří podmínky pro jejich studium

Zabezpečení výuky nadaných žáků:

- pro rozvoj nadaných žáků škola vytvoří podmínky individuálním přístupem učitelů
- nadané žáky učitel vede k účasti v soutěžích (Certamen Latinum)

Výstupy ŠVP (1. ročník):	Učivo: Téma	Dílčí dělení	Průřezová témata
žák definuje klíčové pojmy týkající se latiny a zařazuje ji do systému genetického dělení jazyků	latina jako indoevropský jazyk	- genetické dělení ide. jazyků - klasická a vulgární latina - středověká a novověká latina - románské jazyky a jejich areál - slovanské jazyky	- Výchova k myšlení v evropských souvislostech - etnická a jazyk. rozmanitost - geografický profil Evropy, evropské kulturní kořeny
žák ovládá jeden z typů výslovnosti latiny, dokáže popsat historii latinky, event. i jiných písem v Evropě	zvuková a grafická stránka jazyka	- písmo a latinská abeceda - tradice latinky v Evropě - výslovnost latiny a její typy - latinský přízvuk <i>Imperium Romanum</i>	- pokračuje realizace výše uvedeného tématu
správně užívá lingvistické termíny pro popis gramatických jevů, určuje slovní druhy	základy lingvistické terminologie	- terminologie subst. a adjektiv - terminologie slovesná - rozdíly oproti češtině <i>Familia Romana, Puer improbus</i>	- Osob. a sociální výchova - můj vztah k lidem - člověk jako člen sociální skupiny
- ovládá principy latinské deklinace, srovnává tvary substantiv, adjektiv a zájmen; pracuje s gramatickými výklady, příp. dalšími příručkami, a slovníkem - ovládá principy latinské konjugace; pracuje s gramatickými výklady, příručkami a slovníkem - jmenné a slovesné tvary chápe v základních syntaktických strukturách	jmenná flexe I: 1. a 2. deklinace	- systém latinských deklinací - substantiva a adjektiva 1. a 2. dekl. - zájmena přivlastňovací - zájmeno <i>is, ea, id</i> - předložky, vazba jmen měst <i>Dominus et servi, Villa et hortus, Via Latina</i>	- VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty - životní styl - EV: Jak člověk ovlivňuje životní prostředí - vztah k přírodě - estetická hodnota přírody
	slovesná flexe I: úvod do latinské slovesné morfologie	- indikativ praes. 1. – 4. konjugace: aktivum a pasivum, imperativy, infinitiv praes. akt.; slov. stupnice - slovesa <i>esse</i> a <i>īre</i> a jejich frekventované složeniny <i>Puella et rosa</i>	- OSV: Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti - jak jsem schopen se vnímat - jak rozumím vlastní jedinečnosti - zdravý životní styl
	jmenná flexe II: 3. deklinace	- zájmena <i>quis/ quī, ille, hic</i> - substantiva 3. deklinace – m.+ f. - substantiva 3. dekl. – neutra <i>Pastor et oves, Bestiae et homines</i>	- EV: člověk a živ. prostředí - vztah člověka a jiných živých tvorů

• chápe podstatu vazby AcI a náležitě ji překládá do češtiny; překládá frekventované jevy pádové syntaxe; orientuje se v textu, překládá a interpretuje ho; umí pracovat se slovníkem	• větná a pádová syntax I	• druhy vět, přímé otázky • vazba akuzativu s infinitivem • <i>Corpus humanum</i> • dat. possessivus	• EV, OSV: psychosociální aspekty interkulturality - univerzální jazyk jako prostředek dorozumění
• ovládá přítomný paradigmata sloves 1.- 4. konjugace a frekventovaných nepravidelných sloves, srovnává se systémem sloves v češtině; ovládá základní principy latinské slovo tvorby; uvědomuje si hlubší jazykové souvislosti a vliv latiny na moderní evropské jazyky	• slovesná flexe II: nepravidelná slovesa	• praesens sloves <i>velle a ferre</i> a jejich frekventovaných složenin – slovesné prefixy • porovnání se systémem českých sloves a již známými nepravidelnými slovesy • <i>Miles Romanus</i>	• dtto
• v úplnosti ovládá principy latinské deklinace a je s to porovnat jednotlivé typy skloňování; ovládá principy stupňování a srovnává s jinými jazyky	• jmenná flexe III: zbývající jmenné deklinace; stupňování	• substantiva 4. dekl., 5. dekl. • adjektiva 3. dekl. • stupňování adjektiv • <i>Miles Romanus</i>	• VMEGS, MkV: základní problémy sociokulturních rozdílů - asimilace a intergrace - xenofobie - prozření mezi lidmi různých kulturních okruhů
• uvědomuje si funkce pádů ve větě a překládá frekventované jevy pádové syntaxe	• pádová syntax II	• ablativ časový • ablativ srovnávací • genitiv partitivní • <i>Annus et menses</i> • <i>Novus dies</i> – 1. část	• VMEGS: Žijeme v Evropě • Globalizační a rozvojové procesy - evropské kulturní kořeny - civilizační okruhy • OSV

Výstupy ŠVP (2. ročník):	Učivo: Téma	Dílčí dělení	Průřezová témata
ovládá principy přítomného paradigmatu a aplikuje je na deponentní slovesa; rozpozná ve větě participium prez. a překládá je několika způsoby, srovnává s přechodníkem v češtině	slovesná flexe III: participium praes. akt. a deponentia	- participium praes. aktiva, jeho fce a použití, porovnání s češtinou - ablativ absolutní s PPA <i>Magister et discipuli</i> - deponentní slovesa <i>Tempestat</i>	- dtto - EnV: člověk a životní prostředí
lexikálně ovládá základní a řadové číslovky 1-10, pasivně ovládá tvoření vyšších číslovek	jmenná flexe IV: číslovky	- číslovky základní 1-10, 11-100, 100-1000 - číslovky řadové <i>Numeri difficiles, Litterae Latinae</i>	OSV
ovládá principy časování v indikativu časů tvořených od přítomného kmene; chápe odlišnosti nepravidelných sloves; uvědomuje si význam jednotlivých mluvnických kategorií latinských a českých sloves	slovesná flexe IV: úplný praesentní systém	- imperfektum a futurum I. sloves 1. – 4. konjugace - imperfektum a futurum sloves <i>esse</i> a <i>ire</i> a jejich složenin <i>Maritus et uxor, Parentes</i>	VMEGS: Žijeme v Evropě - evropské kulturní kořeny
chápe význam perfekta a ovládá princip časování v aktivním perfektu; chápe základní fce perfekta, rozdíly mezi imperfektem a perfektem a adekvátně překládá dané tvary do ČJ	slovesná flexe V: perfektum I	- indikativ perfekta aktiva i pasiva sloves 1. – 4. konjugace - imperfektum vs perfektum v latině, podobnosti s češtinou <i>Pugna discipulorum</i>	OSV: Poznávání a rozvoj osobnosti - já a moje sociální role
ovládá princip časování v pasivním perfektu; chápe význam participia perf. a perfektních infinitivů a překládá je do češtiny; uplatňuje různé způsoby překladu ve vazbě ablativu absolutního s PPP; chápe význam infinitivů futura a správně je překládá v kontextu polovětných vazeb	slovesná flexe VI: supinum a odvozené tvary	- supinum I. a II. a jeho použití <i>Cave canem</i> - participium perfekta pasiva a pasivní tvary, jichž je součástí - ablativ absolutní s PPP - futurální tvary odvozené od supinového kmene: participium futura aktiva, infinitivy futura <i>Epistula magistri</i>	VMEGS: Žijeme v Evropě - evropské kulturní kořeny

• srovnává významy a použití různých minulých časů v latině, při překladu do češtiny dokáže vyjádřit jejich význam pomocí vidu; chápe funkci gerundia	• slovesná flexe VII: plusquamperfectum a gerundium	• indikativ plusquamperfecta aktiva i pasiva všech sloves • systém latinských minulých časů • porovnání s češtinou • nepravidelná slovesa <i>ferre, velle, nolle</i> • <i>Puer aegrotus</i> • gerundium • <i>Theseus et Minotaurus</i>	• VMEGS: Žijeme v Evropě - evropské kulturní kořeny • OSV • MkV
• srovnává syntaktické jevy v latině, češtině a jiných jazycích; rozumí principu závislého užití konjunktivů přítomného a imperfekta v latinských VV, rozlišuje významy konjunktivů ve větách jednoduchých a podmínkových souvětích	• větná syntax II: věty s <i>ut</i> a <i>nē</i>	• konjunktiv přítomného • konjunktiv imperfekta • podmínková souvětí s konj. impf. • věty účelové a snahové • další VV s konjunktivy prez. a impf. – přehledově (věty účinkové, věty obavné) • <i>Daedalus et Icarus</i>	• dtto
• srovnává významy budoucích časů, chápe princip gramatického vyjádření časových souvislostí; [chápe funkci gerundiva a jeho užití ve větách: dle časových možností]	• slovesná flexe VIII: futurum exactum [a gerundivum]	• užití a fce futura I a II • indikativ futura II. aktiva i pasiva všech sloves - přehledově • porovnání s češtinou • [gerundivum a jeho typy: dle časových možností]	• VMEGS